

19.2.2010

PAZIŅOJUMS KOMITEJAS LOCEKĻIEM

Temats: Lūgumraksts Nr. 1097/2009, ko iesniedza Austrijas valstspiederīgais *Alexander Junger*, par ierosināto bankas datu apmaiņu starp ES un Amerikas Savienotajām Valstīm, aizbildinoties ar cīņu pret terorismu

1. Lūgumraksta kopsavilkums

Lūgumraksta iesniedzējs uzskata, ka ierosinājums atklāt bankas datus ASV varas iestādēm, aizbildinoties ar cīņu pret terorismu, ir bankas noslēpuma un Eiropas pilsoņu personiskās integritātes pārkāpums.

2. Pieņemamība

Atzīts par pieņemamu 2009. gada 19. novembrī. Komisijai pieprasīta informācija saskaņā ar Reglamenta 202. panta 6. punktu.

3. Komisijas atbilde, kas saņemta 2010. gada 19. februārī

„Lūgumraksta iesniedzējs apgalvo, ka bankas datu atklāšana ASV varas iestādēm ir bankas noslēpuma pārkāpums. Viņš apšaubā ASV Teroristu finansēšanas izsekošanas programmas (*TFTP*) lietderību un kritizē pret visiem vērstās preventīvās aizdomas.

TFTP pastāv astoņus gadus. To izveidoja Amerikas Savienoto Valstu Valsts kases departaments drīz pēc 2001. gada 11. septembrī notikušajiem teroristu uzbrukumiem. *TFTP* ir balstīts uz ASV tiesiskā pilnvarojuma, ANO Drošības padomes rezolūcijām un attiecīgiem rīkojumiem. Rakstu sērija presē 2006. gadā atklāja *TFTP* eksistenci un izraisīja kritiku, ka *TFTP* neievēro ES tiesību aktus datu aizsardzības jomā. Saistībā ar šīm bažām Eiropas Savienības Padomes prezidējošā valsts Vācija (2007. gada pirmais pusgads) ar Komisijas atbalstu pārrunāja ar ASV Valsts kases departamentu noteikumu kompleksu, kas saistīts ar to,

kā *TFTP* ietvaros tiks apstrādāti ES izcelsmes personas dati. Šie noteikumi tika publicēti Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī 2007. gada 20. jūlijā (OV C 166/18), un tie ietver, piemēram, ierobežojumu, ka datus drīkst izmantot tikai pretterorisma nolūkos, aizliegumu veikt datu iegūšanu un pienākumu pēc noteikta laikposma datus dzēst. Turklāt *SWIFT* ASV nodaļa pievienojās „drošības zonu” programmai, kas apliecina datu pietiekamu aizsardzību un ļauj tirdzniecības nolūkos sūtīt personas datus no Kopienas uz ASV.

TFTP lietderību ES drošības jomā un ASV īstenotos pasākumus savā 2008. gada decembra ziņojumā Eiropas Komisijai novērtēja Francijas pretterorisma tiesnesis *Jean-Louis Bruguière*. Ziņojumā tika secināts, ka *TFTP* ir ievērojama vērtība dalībvalstu cīņā pret terorismu. Līdz šim brīdim Eiropas valstu valdībām ir sniegtas vairāk nekā 1450 *TFTP* atklātas norādes, un 800 norādes ir sniegtas trešo valstu valdībām; no 2009. gada janvāra līdz septembrim ES valstīm sniegtas vairāk nekā 100 jaunas *TFTP* atklātas norādes. Konkrēti piemēri ieguvumiem, kas saistīti ar *TFTP* nodrošināto informāciju, ir šādi:

- i) *TFTP* sniegtā informācija būtiski palīdzēja Eiropas valstu valdībām izmeklēt *Al Qaeda* organizēto plānu uzbrukt transatlantiskajiem pārlidojumiem starp ASV un ES. *TFTP* sniegtā informācija nodrošināja jaunas norādes, apstiprināja identitātes un atklāja saistību starp personām, kas bija atbildīgas par šo terorisma plānu. 2009. gada septembra vidū Lielbritānijā tika notiesātas trīs personas, kurām piesprieda vismaz 30 gadu cietumsodu.
- ii) 2009. gada sākumā *TFTP* sniegtā informācija tika izmantota, lai atklātu kāda *Al Qaeda* dalībnieka, kurš darbojās Eiropā un piedalījās nepierādīta uzbrukuma lidmašīnai plānošanā, finanšu aktivitātes. Informācija bija nodota Eiropas un Tuvo Austrumu valstīm.
- iii) 2007. gada vasarā *TFTP* tika izmantota, lai atklātu Islāma džihāda savienības (IDS) finanšu aktivitātes Vācijā. Šī informācija palīdzēja izmeklēšanā un IDS locekļu, kas plānoja uzbrukumus vairākām vietām Vācijā, aizturēšanā. *TFTP* pēc šo personu aizturēšanas turpināja sniegt Vācijas varas iestādēm noderīgu papildu informāciju. Aizturētie vēlāk atzinās.

TFTP lietderību atzina visas dalībvalstis, kad tās vienprātīgi pieņēma Padomes pilnvaru sarunām par ES un ASV nolīgumu. 2010. gada sākumā tiesnesis *Bruguière* sagatavos otru ziņojumu, kurā tiks sīkāk analizēta *TFTP* sniegtās informācijas nozīme ES drošības nodrošināšanā.

2009. gada beigās *SWIFT* ieviesa jaunu sistēmu arhitektūru. Šajā nolūkā *SWIFT* saglabāja savus serverus, kas atrodas ES un ASV, un atvēra jaunu filiāli Šveicē. Šīs reformas tiešās sekas ir tādas, ka ievērojams daudzums datu, ko agrāk *TFTP* ietvaros saņēma ASV Valsts kases departaments, vairs netiek glabāti ASV un vairs nav pakļauti ASV valdības jurisdikcijai. Līdz ar to ziņojumapmaiņa par finanšu maksājumiem un ar tiem saistītie dati tiek glabāti Eiropas Savienības teritorijā un tiek darīti pieejami tikai pēc ASV Valsts kases departamenta pieprasījuma.

Lai nodrošinātu, ka *TFTP* turpina sniegt minēto ieguldījumu ES un visas pasaules drošībā, bija nepieciešams noslēgt starptautisku nolīgumu, kas ļauj ASV Valsts kases departamentam

arī turpmāk piekļūt vajadzīgajiem finanšu ziņojumapmaiņas datiem. Tāpēc šī gada jūlijā 27 dalībvalstis vienbalsīgi pieņēma Padomes pilnvaru un sarunu vadlīnijas nolīgumam starp ES un ASV par finanšu ziņojumapmaiņas datu nodošanu, lai īstenotu *TFTP*. ES sarunu delegāciju vadīja prezidējošā valsts Zviedrija ar Eiropas Komisijas palīdzību.

2009. gada septembrī Eiropas Parlaments izdeva rezolūciju par paredzēto nolīgumu starp ES un ASV par finanšu ziņojumapmaiņas datu nodošanu, lai īstenotu *TFTP*. Rezolūcija nosaka, ka nolīgumam jābūt īstermiņa, ka finanšu ziņojumapmaiņas datus drīkst apstrādāt tikai un vienīgi pretterorisma nolūkos un ka datu pieprasījumiem jāpamatojas uz konkrētām lietām, un ka tie jāapstiprina tiesai.

Pēc vairākām sarunu kārtām Padome 30. novembrī pieņēma lēmumu par Nolīguma noslēgšanu Eiropas Savienības vārdā starp Eiropas Savienību un Amerikas Savienotajām Valstīm par tādu finanšu ziņojumapmaiņas datu apstrādi un nodošanu, kurus Eiropas Savienība dara pieejamus Amerikas Savienotajām Valstīm, lai īstenotu Teroristu finansēšanas izsekošanas programmu („Pagaidu nolīgums”). Lai noslēgtu Pagaidu nolīgumu, būtu bijusi vajadzīga Eiropas Parlamenta piekrišana, taču 2010. gada plenārsēdē tas atteicās šo piekrišanu dot. Nolīgumu bija paredzēts piemērot provizoriski, sākot no 2010. gada 1. februāra (datums, kad stājas spēkā ES un ASV Nolīgums par savstarpējo juridisko palīdzību), un tā maksimālais spēkā esamības termiņš būtu bijis 9 mēneši. Tādēļ tas būtu zaudējis spēku 2010. gada 31. oktobrī vai agrāk. Komisija paredzēja 2010. gada sākumā piedāvāt jaunu pilnvaru turpmāka nolīguma noslēgšanai, kurš balstītos uz Lisabonas līgumu un kurš noteiktu vēl stingrākus drošības noteikumus datu aizsardzībai un vēl lielāku Eiropas Parlamenta līdzdalību. Tikmēr būtu bijis vajadzīgs pagaidu nolīgums, kurš nodrošinātu *TFTP* darbības nepārtrauktību un kura nenoslēgšanas rezultātā ES tagad nevarēs saņemt būtisku ar teroristu uzbrukumiem vai izmeklēšanu saistītu informāciju.

Pagaidu nolīgumā bija paredzēti būtiski drošības noteikumi saskaņā ar Nolīgumu nododamo personas datu aizsardzībai. Šie noteikumi ietvēra, piemēram, stingru aizliegumu izmantot datus citiem mērķiem, kā vien terorisma un tā finansēšanas novēršanai, izmeklēšanai, atklāšanai un sodīšanai, kā arī stingru aizliegumu veikt jebkāda veida datu iegūšanu un pienākumu nodrošināt efektīvu tiesisko aizsardzību. Pagaidu nolīgums noteica, ka Valsts kases departamentam jāatlasa dati, kas vairs nav vajadzīgi pretterorisma mērķiem, un tie jāizdzēš. Citos gadījumos *TFTP* datubāzē glabātā informācija būtu parasti jāizdzēš piecus gadus pēc tās saņemšanas. Pagaidu nolīgums noteica stingrus pienākumus attiecībā uz datu drošību un personām, kas tiesīgas piekļūt *TFTP* datiem.

Viens no svarīgākajiem drošības noteikumiem bija tas, ka, pirms *TFTP* dati tiktu darīti pieejami ASV, ASV Valsts kases departamentam būtu jānosūta pieprasījums, kura pamatā būtu aktīva izmeklēšana saistībā ar konkrētām noziedzīgām darbībām, kas saistītas ar terorismu un kas ir veiktas vai par kurām, balstoties uz iepriekšēju informāciju vai pierādījumiem, ir iemesls uzskatīt, ka tās varētu būt veiktas. Bez šāda labi pamatota pieprasījuma nekādi dati ASV netiktu darīti pieejami. Šajā nosacījumā minētais pieprasījums būtu bijis jāapstiprina norādītās dalībvalsts tiesas iestādei un ārējam auditam, un tādā veidā ir uzsvērts, ka *TFTP* var izmantot datus tikai tad, ja ir pierādāmas un pamatotas aizdomas par konkrētās personas saistību ar terorismu vai tā finansēšanu.

Bankas noslēpuma daļēja atklāšana tiek uzskatīta par nepieciešamu un samērīgu pasākumu

cīņā pret smagiem noziegumiem, ieskaitot terorisma finansēšanu. Tas ir uzskatāmi parādīts, piemēram, Direktīvā 2005/60/EK (2005. gada 26. oktobris) par to, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai un teroristu finansēšanai, un Regulā (EK) Nr. 1781/2006 (2006. gada 15. novembris) attiecībā uz naudas līdzekļu pārskaitījumiem pievienoto informāciju par maksātāju. Nolīgums starp ES un ASV par tādu finanšu ziņojumapmaiņas datu apstrādi un nodošanu, kurus Eiropas Savienība dara pieejamus Amerikas Savienotajām Valstīm, lai īstenotu Teroristu finansēšanas izsekošanas programmu, ietver svarīgus drošības noteikumus attiecībā uz piekļuvi finanšu ziņojumapmaiņas datiem, un tas uzsver Pagaidu nolīgumā pausto samērīgo nostāju.

Secinājumi

Pagaidu nolīguma mērķis bija panākt piemērotu līdzsvaru starp pasākumiem, kas nepieciešami ES drošības nodrošināšanai, no vienas puses, un personas datu aizsardzību, no otras puses. Nolīgums būtu bijis īstermiņa, tas būtu aizliedzis finanšu ziņojumapmaiņas datu izmantošanu jebkādos citos nolūkos, kā vien cīņā pret terorismu, un stingri noteiktu, ka datu pieprasījumiem jābūt balstītiem uz konkrētām lietām un ka šos pieprasījumus ir jāapstiprina tiesai. Svarīgākais ir tas, ka *TFTP* nedrīkstētu datiem piemērot brīvu meklēšanu un tos drīkstētu izmantot tikai tad, ja būtu pierādīta tieša saikne ar terorisma noziegumiem vai to finansēšanu. Par Pagaidu nolīguma samērīgumu, ieskaitot datu aizsardzības saistību pildīšanu un *TFTP* ieguldījuma ES drošības jomā novērtējumu, 2010. gadā tiktu veikts rūpīgs pārskats, ko cita starpā sagatavotu dalībvalstu datu aizsardzības iestāžu pārstāvji.

TFTP ir nepieciešams Eiropas drošībai. Ir jānovērš drošības trūkums, ko ir radījusi pagaidu nolīguma noraidīšana. Tā kā dati fiziski glabājas kādā konkrētā dalībvalstī, par pieeju datiem varētu vienoties arī divpusēji. Tomēr dati tiek iegūti visās ES dalībvalstīs, un tāpēc vienīgais saprātīgais risinājums ir panākt vienošanos ES līmenī. Tāpēc Komisija sagatavos jaunu pilnvaru ES un ASV sadarbības veicināšanai *TFTP* ilgtspējības jomā.”